

Változatok a Dunára

– előhang a nemzeti kulturális stratégiához –

E lapszámunk elsősorban a Dunáról szól, arról, mit jelent nekünk, mit jelent a világnak. Könyvek, képek, rajzok, filmek sokasága szól a folyóról – szép-irodalmi, történelmi tudományos munkák, hajózási

szakkönyvek és tanulmányok a vízgazdálkodás és energiatermelés témaköréből. Ez mind a Duna, más és más nézőpontból. Szeretnénk valamit visszaadni e sokféleségből – dokumentumfotókkal a Margit híd

átépítéséről meg az idejű árvízről, Monarchia-beli térképekkel, az ötvenes évek „szabadidős” Duna-partjával. Széchenyi al-dunai utazásának naplóját a török ellen harcoló legyilkolt szerbek koponyáiból rakott gúlával illusztráltuk, a közelmúltat pedig NATO-bombák által Dunába rogyasztott újvidéki híddal.

Összeállításunk a jövő irányából fordítja a figyelmet a *Duna-völgyre*. A *Duna-völgy* fogalmát oly nagyvonalúan értelmezve, hogy abba tizenhat ország is beletartozhat a Fekete-erdőtől a Fekete-tengerig. (Földrészünket három nagy egységre tagolta az Unió: az északi-tengeri, a fekete-tengeri és a Duna-völgyi régióra).

Mindez azért jelentős, mert 2014-től új fejezettel, új szemléletmóddal és filozófia szerint zajlik majd az Unió anyagi forrásainak elosztása. Óriási pénzösszegekről, korábban elképzelhetetlen történelmi lehetőségekről van most szó. Idehaza elvonta a figyelmet sok minden e nagyszabású tervről és a hozzá kapcsolódó céldátumokról. Ám tény, hogy az előkészítés utolsó szakaszában a konkrét egyeztetéseknél tartunk – egyik nemzetközi találkozó követi a másikat, gyűjtik a véleményeket a civil szervezetektől, a tudományos szakértőktől, tudósoktól.

Az együttműködés fő irányai – infrastruktúra, környezetvédelem, közös energiagazdálkodás, összehangolt urbanizációs és turisztikai célkitűzések. Minden, ami a térség együttes versenyképességét növelheti, mindaz, ami a térség egészének, minden résztvevőnek elfogadható. A térség egésze? Földrajzilag és történelmileg, civilizációs és modernizációs fokozatait tekintve a Duna-völgy a folyó eredetétől a deltáig a különbözőségek, a régi és új keletű ellentétek vidéke. E térség eddigi bármely együttműködése mindig külső kényszer hatására történt valamelyik nagyhatalom érdeke szerint.

Mi a stratégiai együttműködés indítéka most? Egyszerűen fogalmazva az egyesülő Európa, az Unió „domesztikálni” akarja a viharos múltú, mindig is különféle segítségre szoruló külső régióját.

A nagy együttműködési terv meghatározó stratégiai céljai között persze szerény helyen árválkodik a kultúra, a térség kulturális sokszínűségének védelme és erősítése, valamint a Duna-völgyi népek kölcsönösen vállalható közös identitásának kialakítása.

Az Európai Unió és a Közép-európai Kulturális Intézet megalakulása óta a kulturális együttműködésért, ha úgy tetszik, a térség közös identitásának létrehozásáért működött úgy, hogy ebben az elképzelt közös identításban méltó helyére jusson a magyar kulturális önazonosság is. Így hát, ha van valaki, aki a nagyszabású stratégiai terveknek és azok kulturális vonatkozásának örül – azok mi vagyunk. Látogatjuk is – a kulturális együttműködést előkészítendő – a különféle országokban tartott tanácskozásokat,

és azt tapasztaljuk, hogy e nemzetközi találkozások résztvevői között vannak olyan kulturális és politikai szakemberek, akik már most, az előkészítés stádiumában is pontosan érzékelik, hogyan lehet segíteni, növelni városuk, régiójuk, országuk jelentőségét, lehetőségeit.

Claudio Magris

„A Duna egy metafora: az összetett és ellentmondásosan rétegződő modernitás, sőt mindenféle identitás metaforája, mert a Duna nem azonosítható egyetlen néppel vagy kultúrával, hiszen sok országot átszel, sok népet, nemzetet, kultúrát, nyelvet, hagyományt, politikai és társadalmi rendszert összeköt.”

Bennünket, magyarokat most nagyon elfoglal a mindennapi jelen, pedig 2011-ben éppen az Unió magyar elnöksége alatt kell tető alá hozni a Dunai Stratégia végleges változatát. Pontosán tisztában vagyunk a nagy stratégiai célok – infrastruktúra, vízi út, energia – jelentőségével és meghatározó voltával, de azt azért kimondhatjuk, ha van nemzet és kultúra, amelyeknek érdeke létrehozni egy sok résztvevős és jól működő Duna-völgyi kulturális együttműködést, akkor az mi vagyunk, magyarok. E térben és időben nagy egységeket összefogó együttműködésben természetes módon kerülhet helyére mindaz, ami történelmünkben, kultúránkban érték.

A nyitó oldalra, bevezetőnek föltettünk egy képet – a folyóról, egy csónakról, benne egy öreg emberrel és egy kislánnyal. Nekik mintha otthonuk volna a Duna. Reméljük, a létrehozandó együttműködésben mi is otthonra találunk.

MP